

les sèquies (*Libro de la Caça*, ed. Baist, 71.9); en un doc. de 1266 s'anomena allí la «carrera de *Ayelo*» i sembla que es pot identificar amb el lloc que en lletres àrabigues *ayālu* cita en el S. XIII Ḥazim Al-Cartagení (Vallvé, *Al-And.* 1972, 175).

AIGUA: COMPOSTOS I DERIVATS QUE DEMANEN EXPLICACIÓ (NO CAL ELS ALTRES)

AIGUADASSI

Partida de prats vora el marge esquerre del riu de Sant Nicolau, entre l'Estany Llong i Aigüestortes. Joan Coromnes ha estudiat bé aquest nom al *DECat* I, 100a8-21, i també a *Toponímia de la V. de Boí*, s. v.

L'única pronunciació de què es té constància és *aiguadási*, sense cap mena de variant.

Creiem que podria existir relació amb topònims com *Aiguaneix*, un a Er (Cerdanya) i un altre a Querals (Ripollès), o *Aiguanaix* a Pont de Montanyana. Si en aquests podem veure-hi un compost amb imperatiu *AQUA NASCE!* 'neix, oh aigua', és probable que el mateix ètim pugui explicar el nostre *Aiguadassi*.

Partint d'aquesta base hipotètica caldrà explicar dos aparents irregularitats: el canvi -N- > -D- i l'evolució -SCE- > -SSI-.

La primera podria explicar-se bé per la influència dels nombrosos noms de lloc començats per *Aigua de...* (*Aigua d'Ora*, *Aigua de Valls*, *Aiga del Pont*, *Aiga de Palomera*). Potser la gent va analitzar *aiguanassi com *aigua-en-assi* i va refer analògicament la construcció sintàctica, cercant una construcció més usual.

Pel que fa a la segona irregularitat, caldrà tenir en compte que sovint la toponímia pallaresa i ribagorçana mantenen evolucions diferents de les que s'han acabat imposant en el català modern (cf. J. Coromines, *La survivance du basque jusqu'au bas moyen age*, a *E. T. C.* I, 93-151). Tindríem ací una absència de palatalització que, si bé és diferent d'ells, recorda casos com *Saliente* (Espot) o *Travessani* (Boí), característics d'una fonètica que podríem anomenar pre-catalana.

Reforça l'etimologia proposada el topònim *Aigüissi*, nom d'un vessant uns 4 k. a l'Oest d'Aiguadassi. És ben probable que tinguem ací un *AQUA EXI* 'ix aigua!'. Dalt a Aigüissi hi ha *Pleta Negra*, *Pleta Gran* i *Pleta Llarga*, amb aigua abundant a totes tres. També a Aiguadassi sorgeix aigua espontàniament, i així li ho manifestava l'inf. Borrell de Taüll a Coromines l'a. 1962, dient que «els Prats d'Aiguadassi són plens d'indrets on brolla l'aigua ací i allà».

Tot i que la interpretació exposada és la que creiem més adient, caldrà deixar apuntada una altra possibilitat d'explicació: a partir d'una construcció composta de substantiu més participi present, com ara *AQUA NASCENS 'aigua que neix'. Podria admetre's un tractament mig-savi en què la -N^o- es conservés força temps. D'un hipotètic *Aiguanàsins es passaria per dissimilació a *Aiguadàsins i d'ací a *Aiguadassis. Però per això caldria admetre conservació d'un nominatiu llatí

(cosa ben excepcional en romànic, sobretot en noms designant llocs tan rústics on no podem sospitar influència eclesiàstica); d'altra banda, acció regressiva d'un singular -*assi* sobre un pseudo-plural -*àsins*.

5 Condicions que ja compliquen massa l'explicació. No obstant, es podria justificar la pèrdua de la -s atenant als casos d'alternança singular-plural en un mateix topònim. Recordem a Betesa casos com *Belarta-Las Belartas* (proprietats o feixes situades a la partida de Belarta), *Lo Currupàs-Los Currupassos*; a Llessui vàrem anotar parelles com *Gudí-Es Gudins*, *Camporrigo-Es Camporrigos*; a Sorre *La Basi-Les Basis*, *La Tesa-Les Teses*, *Lo Vedre-Les Vedres*. Per una espècie d'ultra-correcció podria obtenir-se *Aiguadassi* a partir de la forma *Aiguadassis. X. T.

El paralelisme indiscutible entre els paratges veïns i contrastants *Aiguadassi* i *Aigüissi* assegura l'altra explicació.

AIGUADUIX

Partida a Querals, Ripollès. Sens dubte es tracta d'un antic *Aigua de Duis, amb el substantiu *duis* procedent de **DU(C)ICULOS* que passaria a *Aiguaduis* per haplogogia. Explica el vell mot *dui* Coromines a *EntreDL* II, 110, n. 39, dient: «Altrament hi ha també un *DUICICLU (amb el gènere canviat com és el cas de molts diminutius), que ha donat *doill*, oc. ant. *dozilb*, generalment amb la idea de canal o conducte de diversos recipients, i sovint, en català, reduït a *dui*, per al del barril etc. Però en el nostre terme, i també en el de Querals, en un paratge ben separat, *el Dui* té un sentit topogràfic i veï de *dou* = *deu*: és a Llebro, un clot que forma el capçal de «la Torrentera» i va a parar al Ter per les Dòries; com ens ensenya el núm. 1212 de la monografia de Vilallonga de Ter per Amigó i Pascual, hi abunden les fonts i els aiguals, ultra els pasturatges (*els Duis*); ara bé un vell document ens en dona la forma etimològica, *lo lloch dit lo Duyll... Lo Cortal del Duyll* (núm. 1213); en data moderna, després de reduir-se -*iy* a -*ii*, -*i*, el diftong ha desplaçat l'accent, com en *duña* > *duia*, *coïna* > *cuïna*, *boïna* > *buïna*; o com en el nom dels masos i el bosc de *la Rúira* (en el terme de Querals) < *La Ro(v)ira* i en el cognom *Ruyra*. X. T.

AIGUAFREDA

Poble de l'alt Vallès, en el Congost, a mig camí de Granollers a Vic; i platja amb cases sota Begur. Encara que l'explicació del nom és evident, consignem que aquell és una parròquia de nom molt documentat, ja *Aqua frigida* en les tres llistes de 1050-1150 de les del Bisbat de Vic, publicades per Pladevall en *Osona* I, 1984, p. 72.

AIGUAL

Aigual 'aiguamoll, bassal' és un topònim freqüent en els dos vessants del Pirineu Oriental, des de l'Urgellet fins a la mar. L'ètim és el llatí *AQUALE*. La forma *aigual* alterna amb les variants *aigòl*, *agòl*, *eigòl*, *igòl*, *aigal* i àdhuc *igal*. Recordem *Els Aiguals* a Esterri